

A fegyelmi helyzetet befolyásoló,
problémák iskolánkban

1. TANULÁSI NEHÉZSÉGEKBŐL ADÓDÓ PROBLÉMÁK OKAI

- Az évek óta iskolakerülő növendékeknek komoly megterhelést jelent, hogy igen rövid idő (4,5 hónap) alatt kell elsajátítaniuk az általános iskolai tananyagot.
- A tankönyvek – kevés kivétellel! - nem igazodnak (nem igazodhatnak!) az ő speciális helyzetükhöz.
- évek óta magukkal hordozott rejtett vagy nyílt tanulási zavaraihoz;
- az írás – olvasás – számolás terén súlyos hiányosságaikhoz;
- szegényes szókincsükhöz, stb.

- A gyakran férfivá érett, 17-19 éves növendékeink szellemi teljesítőképessége az elhanyagoltság miatt kisiskolás szinten maradt. Szoronganak a kudarcoktól, a lelepleződéstől, - s ezt túlkompenzálva reagálnak agresszíven bizonyos helyzetekben.

- Az évek óta léha, céltalan, örömkereső életmódot folytató növendékeknek azt kell csinálniuk, ami nagy erőfeszítésükbe kerül. Türelmetlenek, hamar dühbe gurulnak, sokszor saját magukra haragudva...

- Az év közben érkező növendékek – a szombati felzárkóztatások megszűnése miatt – fékezik az osztály munkáját. Az órákon kell velük is foglalkozni, emiatt nem tudunk tovább haladni; a többiek unják – a feszültség mindenkiben megnövekszik. Az alkotó munka légkörét befolyásolja, rontja, ha az alig pár napja az intézetbe érkezett, kevésbé motivált újonc bekerül a már összeszokott, „munkára fogott” osztályközösségbe, és „miatta” lelassul a tempó. (Arról nem is szólva, hogy ez a körülmény az újonc beilleszkedési esélyeit is rontja...)

- A más intézetekből, iskolákból ide-érkező növendékek tudása, dokumentált iskolai előmenetele erősen megkérdőjelezhető. Az érintett növendék emiatt képtelen beilleszkedni, felvenni a fordulatot, - s emiatt feszültségét fegyelmezetlenségben vezeti le. (Horváth Attila esete: amikor kiderült, hogy az amúgy 7. általános iskolát elvégzett növendék írni, olvasni nem tud - , vissza kellett tenni az alsóba!)

- A korrekciós osztályok a legnagyobb létszámúak! (Előre nem lehet tervezni, mert a növendékek nem az iskolai ciklusnak megfelelően érkeznek intézetünkbe; ciklus közben pedig új osztályt indítani nem lehet!) Az ezekben az osztályokban járó növendékek között van a legtöbb sérült, hiperaktív, figyelem- és koncentrációs-zavarral küszködő, akik csak speciális módszerekkel irányíthatóak, vehető rá a munkára. A napi 7 x 40 perc rendkívül megterhelő olyanok számára, akik ülni, egy helyben maradni is alig tudnak.

2. Az iskolában ÖSSZEADÓDNAK a növendékekben intézeti szinten meglevő feszültségek, hiszen tanítási időben legalább 50 – 60 növendék találkozhat egymással.

A leggyakoribb feszültségforrások, amelyekkel nap mint nap találkozunk:

Az ELLENTÉTEK – romák ⇔ ⇐ nem romák között
- roma ⇔ ⇐ roma között (beás, oláh, romungo ...)
- „kicsik” ⇔ ⇐ „nagyok” között (a kicsik az agresszívebbek!!)
- városiak ⇔ ⇐ falusiak között
- pestiek ⇔ ⇐ vidékeik között
- bűntárs ⇔ ⇐ bűntárs között
- jómódúak ⇔ ⇐ kevésbé jómódúak között
- újoncok ⇔ ⇐ régi növendékek között
- régi – vélt vagy valós – sérelmek egymást kintről ismerők között
- otthoncsoportosok ⇔ ⇐ spec.csoportosok között
- növendék ⇔ ⇐ felnőtt között

3. A csoportok közötti különbségeket hangsúlyozó viták és összetűzések is előfordulnak, - (amelyek az eltérő szokásrend, a szubjektív – objektív körülmények miatt alakulhatnak ki...)

Ahogy a növendékektől halljuk:

...nekünk „jobb fejek” a nevelőink
...nekünk újabb, szebb, felszereltebb a csoportunk
...mi többet megyünk ki a városba
...mi többet vásárolhatunk
...mi többet kirándulunk
...mi többet sportolunk, játszunk
...mi többet cigarettázhatunk
...mi többet telefonálhatunk
...mi civilben járhatunk
...nekünk lehetőségünk van plusz-keresetre
...minket nem tesznek be a zárta szökésért, késésért
...mi többet mehetünk szabadságra, stb.

Osztályfőnöki órákon gyakran szembesülünk a fenti megjegyzésekkel, ami nyugtalanítja, feszültté teszi őket.

4. A káros szenvedélyek korlátozásából, a „szerek” hiányából adódó magatartási problémákról:

- Az elvonási tünetek miatti feszültségek a kint drogot használó növendékek esetében egyre több gondot okoznak az iskolában
– A dohányzást a törvény alapján be kellett tiltani az iskolában, de a növendékek egy része még mindig nagyon nehezményezi ezt az intézkedést.

5. A tiszteletlen hangnem a felnőttekkel szemben az utóbbi időben nagyon jellemző a növendékek egy részére. Az agresszivitás, durvaság mögött mi húzódhat?
- csalódás a felnőttekben?
  - megtorol valamit?
  - az árvaság, magány, állami gondozottság, szeretetlenség, kilátástalanság lelki sebei?
  - apa – anyakép sérülése?

A szélsőségesen antiszociális, átkozódó, szinte ön- és közveszélyes növendékekkel lehetetlen osztályközösségben foglalkozni.

I.2.

Az intézet iskolájának évtizedek óta permanens alapprobléma halmazzal kell szembenézni, megküzdeni, feldolgozni oly módon, hogy a visszahúzó erők ellenére minél több olyan eredményt – pozitívumot – érjen el, ami az egyes növendékek számára további életük során segítő, alkalmazkodásukat, életminőségüket javító új adottságként, képességként, cselekvésként jelentkezik.

Olyan előrelépésként, ahogy az a mindenkori közösség számára elfogadható, tolerálható – vagyis úgy, hogy az a társadalom egyik más tagjára nézve sem hátrányos. Ez utóbbi elvárás bár utópisztikus – nem csak az intézeti növendékekre vonatkoztatva – de mindenképpen kitűzött célként kell tekinteni az elérhető legkisebb eredmény érdekében.

A fent vázolt – közhelyszerű – alaphelyzet nem csak az iskolára, nyilvánvalóan az Intézet valamennyi nevelési területére érvényes, kiemelten a „nevelői” tevékenységre. Nagyon sok közös problémahelyzet – negatív adottság és pozitív adottság (megoldhatóság) – fedezhető fel tehát mind a nevelőtanári, mind a tanárként nevelők feladatkörében.

Pillanatnyi célpont az iskolai fegyelmi helyzet, tehát iskolai szemszögből (ókuláréval) tekintve az alap- és aktuális problémákat, nem felejtve az átfedéseket.

Az említett „alapprobléma halmaz” tehát a következő fő pontokból áll:

1. Társadalmi elkülönültség

A bekerülő növendékek kivétel nélkül olyan társadalmi rétegből, közegeből érkeznek, (közvetlenül vagy közvetve), ami a „nagy” társadalom által kirekesztett, nem elfogadott, ill. gyűlölt. Ez legtöbbször halmazottan igaz (pl.: „cigány”, „narkós”, „tolvaj”, „analfabéta”). Ha valaki elfogadott társadalmi rétegből származik, mire (16 éves korára) ide kerül, egyénileg már nincs ott (pl.: „narkós”, „iskolakerülő”, „tolvaj”, stb.).

2. Gyerekkori nevelési kudarcokból – ami fakadhat tudatlanságból, szubkulturális szokásokból, szülői tehetetlenségből, de főleg szeretethiányból – származó infantilis személyiségalkat.

(Tudjuk mindannyian, hogy a személyiség fejlődéséhez az adott korban megfelelő

minőségi változásokra, lehetőségekre van szükség.)

3. A kezdetektől fogva tapasztalt folyamatos iskolai kudarcok.
Ez származik az előző két pontból, a pedagógus felkészületlenségéből (hiszen, mint tudjuk, egy „normál”, átlagos gyereket is remekül kudarcokba fojthat) és származik a pedagógus által képviselt társadalmi intoleranciából.
4. Az üldözöttség, mint életérzés
A bekerült fiúk saját egyéni és determinált hibáik, bűneik által nem csak kitagadottá, de üldözöttekké is váltak. Ez a helyzet, érzés minden egészséges élőlényből agresszív védekezést vált ki.
5. Serdülőkor
Minden serdülő „alapkötelessége” és alapkészsége, hogy lázadjon a korábbi nemzedékek – a felnőttek – cselekedetei, és gondolatai ellen. Ez törvényszerű és szükséges. A józan és szerető felnőtteknek van csak lehetősége egy serdülőhöz közelíteni.
6. A társadalmon belüli agresszió folyamatos, progresszív előretörése. (Ennek okait taglalni külön téma lehetne.)
Növendékeink abból a – sajnos nagyobb - társadalmi közegből származnak, amely tagjai az agressziót tekintik az előrelépés egyetlen lehetőségének. Mivel ennek kifinomult formáira nem képesek – s ez egyre inkább igaz – egyre kíméletlenebb és brutálisabb megnyilvánulásokat tapasztalunk, illetve ezek egyre sűrűsödnek.
7. Egyre több szellemileg retardált fiú érkezik. Okai sokrétűek, de mind nagyobb szerepet játszik a „narkó”.
Az előző pontokban foglalt nehézségek náluk fokozottan érvényesek.
8. Az Intézetbe büntetésként kerül mindenki
A személyiség fejlődését a legkevésbé segíti bármilyen büntetés. Egy büntetésnek csakis negatív hatásai vannak. Mivel hamis (látszólagos) alkalmazkodást eredményez, ez sem a társadalom, sem az egyén számára nem kedvező.

Pozitív adottságok

1. Serülőkről, gyerekekről van szó, tehát nyitottak, példaképre vágnak, szeretetre éhesek, megközelíthetőek.
2. Tudatosan jól felfogható lehetőségek, amiket az Intézet nyújthat.
Ez a priuszmentességtől a bizonyítványon keresztül a biztonságot beleértve (érzelmi, anyagi) még sok mindent jelenthet.

3. Egyre több olyan pedagógus dolgozik az Intézetben, akik nem csak kényszerből választották munkahelyüket, - vagy, ha igen, az évek során felülemelkedtek ezen – hanem feladatként, esetleg hivatásként viszonyulnak munkájukhoz, s teszik ezt különösebb elismerés nélkül, főleg belső indíttatásból.

Ha az eddigiekben vázolt alapadottságokból származó pillanatnyi helyzetet röviden kellene kifejezni tréfásan: „a helyzet fokozódik”.

Ez vonatkozik a kirekesztettségre, infantilizmusra, intoleranciára, agresszivitásra, stb. Minden nevelési, területen érzékelhető sok év óta az említett nehézségek súlyosbodása.

Régebben azt mondták: „ha mi nem foglalkoztatjuk a gyereket, Ő (az) foglalkoztat bennünket.”

Szerintem: ha mi nem foglalkozunk a gyerekekkel megfelelően, Ő sem foglalkozik velünk, csak működteti a negativizmusából származó tolerálhatatlan történéseket, éli a saját (infantilis, agresszív, ellenséges, tudatlan, kirekesztett) életét. Ez minket így már későn foglalkoztat, nem tudunk mit kezdeni vele.

Én tehát közeledést javaslok első lépésként a munkatársak között. Csak ez után történhet szakmai továbblépés.

Lakos Mária Lujza
Kovács Béla